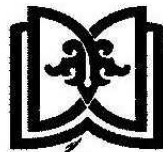

حقوق تجارت

جلد سوم
اسناد تجاری

تألیف:

دکتر ابراهیم عبدی پور فرد
دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه قم

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	:	عبدی پور فرد، ابراهیم
عنوان قراردادی	:	ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	:	حقوق تجارت / مولف ابراهیم عبدی پور فرد.
مشخصات نشر	:	تهران: مجد، ۱۳۹۳
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۶۹-۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فایا
یادداشت	:	پشت جلد به انگلیسی: Commercial law
یادداشت	:	کتابنامه.
مندرجات	:	ج. ۱. تجار و معاملات تجاری - ج. ۳. اسناد تجاری
موضوع	:	حقوق تجارت — ایران
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۳ ج ۷/ع ۲۶/۹۲۰ KMH
رده بندی دیویی	:	۳۴۷/۵۵۰۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۶۷۵۵۴۳

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

حقوق تجارت (جلد سوم: اسناد تجاری)

تألیف: دکتر ابراهیم عبدی پور فرد

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۴ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحید نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۶۹-۸

ISBN: 978-600-193-469-8

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای زاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید میرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

مقدمه چاپ اول	۱۵
---------------	----

فصل اول: مفهوم، کارکرد و ویژگی‌های اسناد تجاری به معنای خاص و

اصول حاکم بر آنها	۱۷
-------------------	----

مقدمه و طرح بحث	۱۹
-----------------	----

گفتار اول: مفهوم سند تجاری و مصادیق آن	۲۰
--	----

الف) مفهوم سند و اقسام آن	۲۰
---------------------------	----

۱. تعریف سند	۲۰
--------------	----

۲. اقسام سند	۲۱
--------------	----

ب) مفهوم «سند تجاری» و اقسام آن	۲۲
---------------------------------	----

۱. سند تجاری در ادبیات قانونی	۲۲
-------------------------------	----

۲. سند تجاری در مفهوم عام	۲۳
---------------------------	----

۳. سند تجاری در مفهوم خاص	۲۵
---------------------------	----

۴. مصادیق سند تجاری در مفهوم خاص	۲۶
----------------------------------	----

۱-۴. تعریف برات	۲۷
-----------------	----

۲-۴. تعریف سفته	۲۹
-----------------	----

۳-۴. تعریف چک	۳۰
---------------	----

گفتار دوم: فواید و کارکردهای اسناد تجاری به معنای خاص و مقایسه آن

با پول	۳۳
--------	----

الف) فواید و کارکردهای اسناد تجاری	۳۳
------------------------------------	----

ب) مقایسه سند تجاری به معنای خاص با پول (تمایز کارکردی و ماهوی آن دو)	۳۴
---	----

گفتار سوم: ویژگی‌های حقوقی اسناد تجاری (به معنای خاص)	۳۹
---	----

الف) موضوع سند تجاری	۳۹
----------------------	----

ب) وصف شکلی سند تجاری و تشریفاتی بودن اعمال حقوقی مندرج در آن	۳۹
---	----

ج) مرور زمان خاص اسناد تجاری	۴۰
------------------------------	----

د) قابلیت نقل وانتقال اسناد تجاری	۴۰
-----------------------------------	----

ه) برخورداری از برخی مزایای قانونی خاص	۴۴
--	----

گفتار چهارم: اصول حاکم بر اسناد تجاری	۵۳
---------------------------------------	----

الف) اصل استقلال امضاها	۵۳
-------------------------	----

- ب) وصف تجریدی اسناد تجاری یا «استقلال تعهد ناشی از سند تجاری» ۵۴
- ج) اصل یا قاعده قابل استناد نبودن ایرادات و دفاعیات مربوط به روابط پیشین در برابر دارنده با حسن نیت سند تجاری ۵۷
۱. بیان قاعده ۵۷
۲. موارد خارج از شمول اصل یا قاعده قابل استناد نبودن ایرادات و دفاعیات مربوط به روابط پیشین ۶۰
- ۱-۲. سوء نیت دارنده ۶۰
- ۲-۲. عیوب شکلی و ماهوی سند تجاری ۶۱
- ۳-۲. دفاعیات مربوط به روابط شخصی و مستقیم ۶۳
- د) اصل بقای رابطه حقوقی اصلی (منشاء صدور سند) ۶۴

فصل دوم: برات ۶۹

- مقدمه و طرح بحث ۷۱
- گفتار اول: صدور برات ۷۳
- الف) ماهیت حقوقی صدور ۷۳
- ب) شرایط صدور برات ۷۶
۱. شرایط ماهوی ۷۶
- ۱-۱. صدور سند تجاری به نمایندگی از شخص حقیقی یا حقوقی ۷۷
- ۱-۲. اختیارات مدیران شرکت تجاری در صدور سند تجاری ۷۸
- ۱-۳. عدم تصریح به نمایندگی در صدور سند تجاری ۸۰
۲. شرایط شکلی صدور برات ۸۱
- ۱-۲. امضاء یا مهر برات دهنده ۸۳
- ۲-۲. قید کلمه برات ۸۵
- ۳-۲. تاریخ تحریر برات ۸۶
- ۴-۲. اسم شخص تأدیه کننده ۸۷
- ۵-۲. تعیین مبلغ برات ۸۹
- ۶-۲. ذکر تاریخ تأدیه وجه برات ۹۲
- ۷-۲. تعیین مکان تأدیه وجه برات ۹۲
- ۸-۲. اسم شخصی که برات در وجه یا حواله کرد او پرداخت می شود ۹۳
- ۹-۲. تصریح به این که نسخه اول یا دوم یا سوم یا چهارم الی آخر است ۹۳
۳. شروط اختیاری برات ۹۸
- ۳-۱. قاعده کلی ۹۸

۹۸	۲-۳. شرط عدم مسئولیت امضا کننده برات
۹۹	۳-۳. شروطی که پرداخت سند تجاری را مشروط می سازد
۱۰۳	ج) ضمانت اجرای عدم رعایت شرایط اساسی برات
۱۰۵	گفتار دوم: قبول و نکول برات
۱۰۵	الف) قبول برات
۱۰۵	۱. تعریف و ماهیت حقوقی قبول
۱۰۵	۱-۱. تعریف قبول
۱۰۵	۱-۲. ماهیت حقوقی قبول
۱۰۶	۲. آثار قبولی برات
۱۰۸	۲-۱. ارائه به منظور قبول برات
۱۰۸	۳-۱. لزوم یا عدم لزوم ارائه برات برای اخذ قبولی براتگیر
۱۰۹	۳-۲. زمان و مهلت ارائه برات برای اخذ قبولی
۱۱۰	۴. شرایط قبولی
۱۱۳	ب) نکول برات
۱۱۳	۱. مفهوم نکول
۱۱۳	۲. مصادیق نکول
۱۱۵	۳. آثار نکول
۱۱۶	۴. مهلت اعتراض نکول
	۵. اثر عدم تأدیه یک برات بر برات دیگری که همان براتگیر قبول کرده است
۱۱۷	(فرض ماده ۲۳۸)
۱۱۷	ج) قبولی شخص ثالث
۱۱۷	۱. مفهوم و آثار قبولی ثالث
۱۱۸	۲. شرایط قبولی ثالث
	۳. اثر قبولی ثالث بر حق رجوع دارنده برات نکول شده (نقد و بررسی ماده
۱۱۹	۲۴۰ ق.ت)
۱۱۹	۴. قبول برات نکول شده توسط براتگیر
۱۲۱	گفتار سوم: ظهرنویسی برات
۱۲۱	الف) مفهوم و اقسام ظهرنویسی
۱۲۱	ب) شرایط ظهرنویسی
۱۲۴	ج) اقسام ظهرنویسی
۱۲۴	۱. ظهرنویسی به منظور انتقال
۱۲۶	۲. ظهرنویسی به منظور وکالت
۱۲۸	۳. ظهرنویسی به عنوان وثیقه

گفتار چهارم: ضمانت در برات و سایر اسناد تجاری	۱۳۱
الف) مفهوم یا ماهیت ضمانت در اسناد تجاری	۱۳۱
ب) شرایط ضمانت در اسناد تجاری	۱۳۳
ج) آثار ضمانت در سند تجاری	۱۳۴
۱. تعهد و مسئولیت ضامن	۱۳۴
۲. حق رجوع ضامن	۱۳۶
د) توصیف حقوقی امضای ظهر سند تجاری	۱۳۷
گفتار پنجم: مسئولین برات و حدود مسئولیت آنها	۱۴۱
الف) قاعده کلی	۱۴۱
ب) مسئولیت برات دهنده	۱۴۱
ج) مسئولیت ظهرنویس	۱۴۲
د) مسئولیت براتگیر	۱۴۳
ه) مسئولیت ضامن	۱۴۴
و) سایر قواعد ناظر بر مسئولیت در برات	۱۴۴
۱. لزوم تسلیم برات و سایر مدارک مرتبط به پرداخت کننده	۱۴۴
۲. حدود مسئولیت امضاکنندگان سند تجاری	۱۴۵
۳. ورشکستگی چند نفر از مسئولین برات	۱۴۶
۴. فرض دارنده شدن یکی از مسئولین سند تجاری	۱۴۹
گفتار ششم: پرداخت برات	۱۵۱
الف) پرداخت کننده برات	۱۵۱
ب) زمان پرداخت برات	۱۵۱
ج) اعطای مهلت پرداخت	۱۵۲
د) پرداخت در برابر ارائه و تسلیم برات	۱۵۳
ه) آثار پرداخت برات	۱۵۳
و) پرداخت جزئی	۱۵۵
ز) پول مورد پرداخت	۱۵۶
ح) پرداخت برات توسط شخص ثالث	۱۵۷
۱. مفهوم پرداخت کننده ثالث	۱۵۷
۲. زمان مداخله ثالث	۱۵۷
۳. شرایط یا تشریفات قانونی پرداخت برات توسط شخص ثالث	۱۵۸
۴. آثار پرداخت برات توسط ثالث	۱۵۸
ط) پرداخت برات گم شده	۱۶۰
گفتار هفتم: حقوق و وظایف دارنده برات	۱۶۵

الف) ارائه برات به براتگیر جهت اخذ قبولی و انجام تشریفات قانونی در صورت

عدم قبولی برات	۱۶۵
ب) ارائه سند و مطالبه وجه آن در روز وعده	۱۶۶
ج) اعتراض عدم تأدیه و انجام تشریفات قانونی و اخوان	۱۶۹
۱. ترتیبات قانونی اعتراض	۱۶۹
۲. مهلت اعتراض	۱۷۰
۳. عدم تأثیر فوت و ورشکستگی براتگیر	۱۷۰
۴. موارد معافیت دارنده از اخوان	۱۷۱
۵. ضمانت اجرای عدم اخوان	۱۷۱
۶. ارسال اطلاعنامه عدم تأدیه برات برای ظهرنویس(ها)	۱۷۲
د) اقامه دعوی علیه مسئولین برات ظرف مهلت‌های مقرر	۱۷۲
۱. شرایط و مواعد اقامه دعوی علیه ظهرنویس‌های برات	۱۷۳
۲. شرایط و مواعد اقامه دعوی علیه برات دهنده	۱۷۵
۳. شرایط و مهلت اقامه دعوی علیه براتگیر یا قبول کننده برات	۱۷۶
۴. شرایط اقامه دعوی علیه ضامن(ها)	۱۷۷
گفتار هشتم: برات رجوعی	۱۷۸
الف) تعریف برات رجوعی	۱۷۸
ب) شرایط برات رجوعی	۱۷۸
گفتار نهم: قانون حاکم بر اسناد تجاری	۱۸۰
الف) قانون حاکم بر صدور برات	۱۸۰
ب) قانون حاکم بر آثار برات (تعهدات بعد از صدور)	۱۸۱
ج) قانون حاکم بر طرق اعمال حقوق ناشی از برات	۱۸۱

فصل سوم: سفته

مقدمه و طرح بحث	۱۸۵
گفتار اول: شرایط سفته	۱۸۶
الف) امضاء یا مهر صادرکننده	۱۸۶
ب) تاریخ سفته (تاریخ صدور سفته)	۱۸۷
ج) مبلغی که باید تأدیه شود	۱۸۸
د) گیرنده وجه	۱۸۹
هـ) تاریخ پرداخت	۱۸۹
و) سایر مندرجات سفته	۱۸۹

۱۹۰	 (ز) ضمانت اجرای شرایط اساسی سفته
۱۹۱	 گفتار دوم: خصیصه تجاری سفته
۱۹۱	 الف) اختلاف دیدگاهها
۱۹۲	 ب) ثمره عملی بحث
۱۹۴	 گفتار سوم: حقوق و وظایف دارنده سفته
۱۹۵	 الف) ارائه سفته و مطالبه وجه آن در سر وعده
۱۹۵	 ۱. مطالبه سفته وعده دار
۱۹۶	 ۲. مطالبه سفته عندالمطالبه
۱۹۸	 ب) اعتراض عدم تأدیه یا واخواست در صورت عدم پرداخت سفته
۱۹۹	 ج) رجوع به مسئولین سفته و اقامه دعوی علیه آنها
۲۰۰	 ۱. شرایط اقامه دعوی دارنده سفته علیه ظهرنویسان
۲۰۱	 ۲. شرایط اقامه دعوی ظهرنویس بر ید سابق خود
۲۰۲	 ۳. شرایط اقامه دعوی علیه متعهد و صادرکننده سفته
۲۰۲	 ۴. شرایط اقامه دعوی علیه ضامن سفته

۲۰۵	 فصل چهارم: چک
۲۰۷	 مقدمه و طرح بحث
۲۰۸	 گفتار اول: انواع چک
۲۰۸	 الف) چک عادی
۲۰۸	 ب) چک تأیید شده
۲۰۹	 ۱. ماهیت تأیید بانک
۲۰۹	 ۲. آثار تأیید بانک
۲۱۰	 ج) چک تضمین شده
۲۱۰	 د) چک مسافرتی
۲۱۱	 ه) سایر اقسام چک
۲۱۱	 ۱. چک تضمین شده بانک ملی
۲۱۲	 ۲. ایران چک
۲۱۲	 ۳. چک بسته
۲۱۳	 ۴. چک تهاتری یا واریز به حساب
۲۱۴	 گفتار دوم: صدور چک
۲۱۴	 الف) تعیین مبلغ
۲۱۴	 ب) تعیین محال علیه

ج) قید محل صدور چک و فواید آن	۲۱۵
۱. تعیین قانون حاکم بر صدور چک	۲۱۵
۲. تعیین مواعد مطالبه چک	۲۱۶
۳. تعیین دادگاه صلاحیت‌دار	۲۱۶
د) قید تاریخ صدور چک	۲۱۷
ه) امضای صادرکننده	۲۱۹
و) پرداخت وجه چک نباید وعده داشته باشد	۲۲۲
ز) نام گیرنده	۲۲۴
ک) سایر شرایط چک	۲۲۴
ل) محل چک	۲۲۶
۱. ضرورت وجود محل چک	۲۲۶
۲. حقوق دارنده چک نسبت به محل آن	۲۲۸
گفتار سوم: جریان قواعد برات در مورد چک	۲۳۱
الف) جریان فاعده مسئولیت تضامنی در چک	۲۳۱
ب) اعتراض عدم تأدیه و گواهی عدم پرداخت چک	۲۳۴
ج) مفقود شدن چک	۲۳۵
گفتار چهارم: مطالبه و پرداخت چک	۲۳۷
الف) مطالبه چک	۲۳۷
۱. زمان ارائه و مطالبه چک	۲۳۷
۲. مطالبه پیش از موعد وجه چک	۲۳۹
۱-۲. فوت صادرکننده	۲۳۹
۲-۲. ورشکستگی صادرکننده	۲۴۱
ب) پرداخت چک	۲۴۲
۱. تکلیف یا عدم تکلیف بانک محال علیه در پرداخت وجه چک	۲۴۲
۱-۱. فرض ناکافی بودن موجودی حساب صادرکننده	۲۴۲
۲-۱. فرض کافی بودن موجودی حساب صادرکننده	۲۴۳
۲. ضوابط پرداخت چک	۲۴۵
۱-۲. مطابقت امضای صادرکننده	۲۴۵
۲-۲. احراز و شناسایی هویت دارنده چک	۲۴۵
۳-۲. دریافت اصل چک و دریافت رسید از گیرنده چک	۲۴۶
۴-۲. تکلیف بانک در مورد جعل و تقلب در چک	۲۴۶
۵-۲. عدم ترتیب اثر به شروط پرداخت چک	۲۴۷
۶-۲. دستور عدم پرداخت چک	۲۴۸

۲۴۸.....	۷-۲. مواردی که بانک باید از پرداخت وجه چک خودداری و گواهی عدم پرداخت صادر کند
۲۵۰.....	گفتار پنجم: ضمانت اجراهای قانونی صدور چک پرداخت نشدنی
۲۵۰.....	الف) ضمانت اجراهای حقوقی صدور چک پرداخت نشدنی
۲۵۰.....	۱. در خواست صدور اجرائیه ثبتی و توقیف و فروش اموال صادرکننده چک
۲۵۲.....	۲. اقامه دعوی حقوقی علیه هر یک از مسئولین چک
۲۵۲.....	۱-۲. شرایط و مهلت‌های اقامه دعوی علیه ظهرنویس چک
۲۵۵.....	۲-۲. اقامه دعوی علیه صادرکننده چک
۲۵۶.....	۳-۲. اقامه دعوی علیه ضامن(ها)
۲۵۶.....	۴-۲. اقامه دعوی علیه صاحب حساب و صادرکننده‌ای که چک را به نمایندگی صادر کرده است
۲۵۷.....	۵-۲. اقامه دعوی علیه صادرکنندگان متعدد
۲۵۹.....	ب) ضمانت اجرای کیفری صدور چک پرداخت نشدنی
۲۵۹.....	۱. مواردی که چک جنبه کیفری دارد
۲۶۰.....	۲. مجازات صدور چک پرداخت نشدنی
۲۶۱.....	۳. مواردی که چک قابل تعقیب کیفری نیست
۲۶۲.....	۴. شاکی و مشتکی عنه جرم صدور چک پرداخت نشدنی
۲۶۳.....	۵. موارد موقوفی تعقیب کیفری صادرکننده چک
۲۶۴.....	گفتار ششم: مسائل قانونی جعل امضا در چک و سایر اسناد تجاری
۲۶۵.....	الف) جعل امضای صادرکننده
۲۶۵.....	ب) جعل امضای انتقال دهنده یا ظهرنویس سند تجاری
۲۶۶.....	۱. رویکرد رومی - ژرمنی
۲۶۷.....	۲. رویکرد کامن‌لایی
۲۶۹.....	۳. حقوق موضوعه ایران

۲۷۳.....	فصل پنجم: اسناد در وجه حامل و قبض انبار عمومی
۲۷۵.....	مقدمه و طرح بحث
۲۷۶.....	گفتار اول: اسناد در وجه حامل
۲۷۶.....	الف) تعریف اسناد در وجه حامل
۲۷۷.....	ب) مصادیق اسناد در وجه حامل
۲۷۸.....	ج) رژیم حقوقی اسناد در وجه حامل
۲۷۹.....	د) گم شدن اسناد در وجه حامل

۱. گم شدن اسناد در وجه حامل دارای کوپن یا ضمیمه یا مستلزم پرداخت	
سود مستمر	۲۷۹
۲. گم شدن سایر اسناد در وجه حامل	۲۸۱
گفتار دوم: قبض انبار عمومی	۲۸۳
الف) پیشینه	۲۸۳
ب) مفهوم و ماهیت قبض انبار عمومی	۲۸۴
ج) ظهنروسی و انتقال قبض انبار عمومی	۲۸۶
د) گم شدن قبض انبار عمومی	۲۸۹
منابع و مأخذ	۲۹۹

مقدمه چاپ اول

«اسناد تجاری» اصطلاحی است که در ادبیات حقوقی در دو معنای عام و خاص به کار می‌رود. اسناد تجاری در معنای خاص که برات، سفته و چک از مصادیق بارز آن است، اوراقی قابل انتقال هستند که متضمن تعهد یا دستور پرداخت بدون قید و شرط مبلغی پول به نفع دارنده سند می‌باشند و به عنوان ابزار پرداخت در معاملات تجاری و غیر تجاری به کار می‌روند تا فراهم کننده یک سیستم پرداخت غیر نقدی در روابط معاملاتی میان افراد جامعه باشند. اگر «پرداخت» به معنای انتقال ارزش پولی میان طرفین معامله (همانند فروشنده و خریدار) باشد، «سیستم پرداخت» هرگونه ترتیبات سازمان یافته بمنظور انتقال ارزش پولی است که منجر به تسویه و ایفای تعهد می‌شود.

بر این اساس، اسناد تجاری در کارکرد اصلی خود به عنوان یک «سیستم پرداخت» قابل توصیف هستند و هرگونه تفسیر و تحلیل حقوقی در باره ماهیت این اوراق و قواعد حاکم بر آنها باید از این منظر و با ملاحظه این کارکرد باشد. اسناد تجاری به معنای خاص سیستم پرداخت مبتنی بر کاغذ است که برغم توسعه بانکداری الکترونیکی و ظهور سیستم های پرداخت الکترونیکی، هنوز هم بخشی از قابلیت و جایگاه خود را بعنوان یک سیستم پرداخت نسبتاً مفید در معاملات تجاری حفظ نموده است.

در زمان تصویب قانون تجارت ایران در ۱۳۱۱ هـ.ق، اهمیت کاربردی اسناد تجاری به اندازه ای بوده است که باب چهارم این قانون از ماده ۲۲۳ تا ۳۱۹ به بیان قواعد و مقررات حاکم بر این اسناد اختصاص یافته است. مع الاسف، این مقررات متناسب با نیازها و اقتضائات تجارت بازرگانی و تکمیل نشده است. این در حالی است که گذشت زمان نشان داده است که راه حل بسیاری از مسائل مربوط به اسناد تجاری در قانون تجارت ما پیش‌بینی نشده است.

اگرچه اساتید حقوق تجارت در تبیین قواعد و مقررات حاکم بر این اوراق تلاش قابل تقدیری داشته اند و تالیفات ارزشمندی در این باره در قالب کتاب، جزوه درسی و مقاله ارائه داده اند اما اختلاف دیدگاهها سبب شده است در خصوص برخی مسائل نظری و عملی اوراق تجاری راه حل روشن و یکسانی وجود نداشته باشد.

در پرونده های قضایی راجع به اسناد تجاری بعضاً اختلاف رویه های کاملاً متضادی در آراء و تصمیم های محاکم مشاهده می‌شود که یا ناشی از برداشت ناصحیح از برخی اصول و قواعد حاکم بر اسناد تجاری و یا ناشی از بی توجهی به آنهاست.

بنابر این، تبیین اصول و قواعد حاکم بر اسناد تجاری به نحوی که متناسب با کارکرد

آنها بعنوان یک سیستم پرداخت کارآمد باشد، صرفاً اهمیت آموزشی ندارد بلکه به لحاظ کاربردی نیز اهمیت وافری دارد تا با ارائه راه حل های مفید در مورد مسائل حل نشده یا مورد اختلاف در خصوص اوراق تجاری راهگشای مراجع قضایی نیز باشد. تالیف حاضر که حاصل مطالعات سی ساله مؤلف و تجربه طولانی بیست ساله تدریس حقوق اسناد تجاری در سه مقطع دانشگاهی است با این امید نگارش یافته است که با لحاظ ماهیت و کارکرد این اسناد و رعایت اصول و قواعدی که مبنای وضع قوانین و مقررات ناظر بر آنهاست، بتواند منبع نسبتاً جامعی به لحاظ آموزشی و کاربردی در مورد مسائل حقوقی اسناد تجاری در اختیار دانشجویان و محققان حقوقی از یک سوی و دست اندرکاران حقوقی از سوی دیگر قرار دهد.

در نگارش و تالیف این اثر این اهتمام و جود داشته است که سلاست و روان بودن قلم و قابلیت فهم عبارات برای دانشجویان حقوق حفظ شود و در عین حال عمق علمی مباحث و قوت استدلال و قابلیت استفاده آنها برای محققان و دست اندرکاران حقوقی اعم از قضات اندیشمند و وکلای فرهیخته دادگستری حفظ شود.

از ویژگی های دیگر این اثر جامعیت مباحث آن است و سعی بر آن بوده که بسیاری از مباحث نظری و مسائل عملی و کاربردی اسناد تجاری پوشش داده شود و به لحاظ موضوعی، علاوه بر برات، سفته و چک، مباحث نسبتاً مستوفاتی در باره اسناد در وجه حامل و قبض انبار عمومی ارائه شده است. از این رو، مباحث کتاب در پنج فصل تدوین شده است. در فصل اول، مفهوم، کارکرد و ویژگی های سند تجاری به معنای خاص بیان شده و اصول و قواعد حاکم بر آن تبیین شده است. فصل دوم به برات اختصاص یافته است و در گفتاری چند، قواعد مربوط به صدور، قبولی، ظهرنویسی، ضمانت، مسئولیت و پرداخت برات و سایر اسناد تجاری بررسی شده و در پایان این فصل، حقوق و وظایف دارنده برات بیان شده است. در فصل سوم سفته و در فصل چهارم چک مورد بحث و بررسی قرار گرفته و قواعد مشترک آنها با برات بازگو و قواعد خاص آنها بررسی و تبیین شده است. فصل پایانی یعنی فصل پنجم، به اسناد در وجه حامل و قبض انبار عمومی اختصاص یافته و در دو گفتار مستقل مسائل حقوقی خاص آنها مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

در پایان اذعان دارم که این تالیف بمانند هر اثر علمی دیگر بی نقص و عاری از هرگونه خطا نیست و از عموم اندیشمندان و محققان استدعا دارم، با نقد عالمانه خود خطاها و کاستی های این نوشته را به من متذکر شوند تا انشاءالله در چاپ های بعدی ویرایش و اصلاح شود.